

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De artificio suasionum, & dissuasionum. Capvt VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

salus animæ, corporis, fortunarum, compendiosus est ad suasionem, & dissuasionem iter. Ecce Olibano comiti multis criminibus immerito, suadendum fuit, ut religiosum institutum arriperet? Quæ honestatis illecebra, aut utilitatis magnitudo hominem ad alia omnia, ut videbatur, prorsus natum inflectere potuisset, ut id consilij caperet? At ubi à viro sancto, cui suam conscientiam permisit, audiuit nullum aliud ad æternam felicitatem sibi iter esse relictum: Homo, qui à teneris aulæ delicijs assueverat, ita repente est immutatus, ut relicto pristino vitæ genere, totum se religiosa disciplina committeret. Oreyanus hamo captus luxulentius sibi vulnera inferri, ut hancum extrudat: Qui veneno infectum habent membrum, id patiuntur, quamquam acerrimo dolore excindi, lancinam omnem subeuntes, ut quod reliquum est vitæ seruent, ac tuentur, inducti vna ratione necessitatis.

Nec aliud habet potentius argumentum M. Tullius ad suadendum bellum aduersus M. Antonium, quam istud, *Agitur enim, non qua conditione victuri, sed victurini sumus, ac cum supplicio, ignominiaq; perituri.*

Additur his quoque capitibus facilis, iucundique ratio, quæ non leue ad inflectendos animos forrta est momentum. Quamuis enim res, & honesta sit, & multas contineat eum honestate coniunctas utilitates, tamen si nimis sit operosa, deterret plerumque animos, & minores habet ad suadendum emissiones.

De argumentis, & affectibus generis deliberatiui.

CAPVT VII.

Argumenta huius generis primum sunt omnes loci topici, de quibus libro quarto fusius actum est, deinde auctoritates, & testimonia, pacta, conuentiones, exempla, & cætera similia.

Sed nihil ita familiare est, ac sunt rerum, personarum, locorum, temporum, rationum, causarum, denique adiuncta, e quibus, si rem bene discutias, inuenies omnia fere decerpere argumenta.

Nec vllum validius est telum, quam omissis communionibus de honestate digres-

sionibus, ad ea, quæ rei intima sunt deuenire.

Affectus autem huius partis præcipui sũt, desiderij, spei, amoris, timoris. Nam vel bona quaerenda proponuntur, & tunc eorum desiderium excitari, atque inflammari solet: vel ad desiderium accedit certa, atque explorata ratio facultatura, quibus ea facile possumus assequi, & hoc spem erigit, erectamque fouet, ac sustentat. Vel rei bonitas, pulchritudo, utilitas, quasi præsens ob oculos ponitur, ut ardentiores quasdam amoris faces inijciat. Si contra dissuadendum est, res impeditæ, difficiles, molestæ, terribiles ingeruntur, quibus motus terroris, & desperationis commouentur.

Demades orator, cum fortè ad Philippum Regem legatus missus esset, ut eum Athenarum desiderio incenderet, urbem descripsit in mensa. Contra, Cicero ut pacem dissuadeat cum M. Antonio faciendam, postquam nullam intercedere posse ostendit, ut motus terroris, & odij inurat, eius crudelitatem depingit.

Nullus ei ludus videtur esse iucundior, quam cruor, quam cædes, quam ante oculos trucidatio ciuium.

De artificio suasionum, & dissuasionum.

CAPVT VIII.

Suasionis igitur, vel dissuasionis hoc primum caput est, ut venæ teneantur hominum, intimique eorum delibentur sensus, cum quibus res agenda est. Neque solum natura, ingenium, institutio, conditio, sed etiam affectus, ut amores, odia, metus, voluptates, & priuata quæque adiuncta perquirenda sunt: Quæ, quò melius dignoscuntur, eò faciliorem suppeditant persuadendi rationem.

Atque ut Imperator in urbis obsidione loca omnia sagacissimè percontat, ut qua parte debiliorem viderit, hac impressionem faciat, sic orator omnes pectoris aditus collustrat, antequam destitudo, quod cupit actu feriat. Hæc ars fuit Alexandri Magni, non minus disertæ oratoris, quam nauis Principis, qui cum exercitum haberet, ex varijs gentibus con-

statum,

Plautus l. 1. ca. 14.

Oreyni pif. cu. ars.

Eliauus de animalibus.

Cicero. Philip. 4.

Deliber. gen.

Affectus.

Hermog.

lib. 1. de Inuent.

Cicero

Philip. 4.

Suadendi

et Persua-

dendi ars.

Curtius l. 4.

flatum, varia oratione, vt cuiusque animis aptum erat, milites alloquebatur. Macedones tot bellorum in Europa victores, ad subigendam Asiam, atque vltima Orientis, non ipsius magis, quam suo ductu profecti, inueteratæ virtutis admonebantur. Illos terrarum orbis liberatores, emensosque olim Herculis, & Liberi patris terminos non Persis modo, sed etiam omnibus gentibus imposturos iugum. Macedonum Bactra, & Indos fore: Minima esse, quæ nunc intuerentur: sed omnia victoria parari. Hæc apud generosos animos. Deinde cum videret tot terrarum spatia emensos, non nihil difficultatum occursu retardari insinuat.

*Suasione
artificiose
exemplum.*

Non præruptis petris Illyricorum, & Thraciæ faxis sterilem laborem fore: spolia totius Orientis offerri. Vix gladio futurum opus: Totam aciem suo pauore fluctuantem vmbonibus posse propelli. Victor ad hæc Atheniensium Philippus pater inuocabatur, domitæque nuper Bœotiæ, & vrbis in ea nobilissimæ ad solum dirutæ species repræsentabatur animis.

Cum adierat Græcos admonebat, ab ijs gentibus illata Græciæ bella, Darij prius, deinde Xerxis insolentia, aquam ipsam, terramque populantium, vt neque fontium haustum, nec solitos cibos relinquerent. Dein Deum rempla ruinis, & ignibus esse deleta: vrbes eorum expugnatas: fœdera humani, diuinique iuris violata.

Illyricos verò, & Thracas raptò viuere asuetos, aciem hostium auro, purpuraque fulgentem intueri iubebat, prædam non arma gestantem. Irent, & imbelibus fœminis aurum viri eriperent: aspera suorum montium iuga, nudosque colles, & perpetuo rigentes gelu ditibus Persarum campis, agrisque mutarent. Ita qua quisque capitur eisca delinendus.

*Suadentis
partes quæ?*

II. In eo qui suadet, duo potissimum requiruntur, auctoritas, quæ ex sapientia, virtute, opibus, ætate, & cæteris inualeat. Deinde amor, & beneuolentia in res nostras. Primum igitur maximè solemus moueri eorum sapientia, peritia, & experimentis, qui aliquid suadent, vel dissuadent, quod eleganter his verbis expressit Aufonius.

*Aufon, in
epigram. ad
Theodosium
Imperat.*

Agricolam si flamma Ceres dare semina terra,

Gradinus iubent, si capere arma ducem,

Soluere de portu classem Neptunus inermem;

Fidere tam fas est, quam dubitare nefas.

*In sanum quâuis hyemet mare, crudaq; tellus
Seminiibus, bello nec jatis apta manus.*

Ni dubitis auctore bono.

Itaque nauum ducem facilè sequuntur milites, & in quameunque partem inflexerit mouentur. Quin laceris, & exarmatis nauigijs impositi, nonnunquam tranant maria, & quilibet moliantur, vnus viri robustissima quadam auctoritate conctitati: sin contra imperitus sit, aut infelix Imperator, tuissima quæque formidant. Similiter in cæteris euenit: Nam & peritos medicos requirunt ægroti, quibus suam salutem committant, quos vbi tales sibi periuaserint, nihil non valetudinis recuperandæ causa sub eorum auspicijs faciunt, callidos, & longo rerum vsu tritos nauas nauigantes, doctos præceptores discipuli bonos, fabros, bonos sartores, bonos etiam cerdones quisque desiderat, quibus rem suam committat. Ad peritiam accedat oportet integritas, & certa in nos beneuolentia.

Nam si peritissimum hominem in care, quæ *Simulati* aggredimur nacti sumus, verlutum tamen, res *et ver* fallacem, & sui potius amantem, quam nos *suu, mel* stri deprehendamus, eius suasiones, & dissua- *deretti ni* siones auersamur. Hoc Virgilius in oratione *hil per juu* Iunonis, & Veneris indicare voluit quarto *dent.* AEnecidos. Nam Iunonem blanda, & valde probabili oratione de retinendo AEnca Carthagine loquentem inducit.

*Quid quis erit modus, aut quo nunc certamine
santo?*

*Quin potius pacem æternam, pactosque hy-
menæos*

*Exercemus? habes, quod tota mente petijstis
Ardet amans Dido, traxitque per ossa iuro-
rem,*

*Communem hunc ergo populum, paribus quo
rogamus*

*Auspiciis: licet at Phrygio seruire marito,
Dotalesq; tua Tyrios permissere dextra?*

Quid hac oratione in speciem honestius, aut vtilius? nec tamen persuaderetur Venus. Cur? — *Sensit enim simulata mente loquentem.* nec sibi tam beneuolam Iunonem credere poterat: frustra igitur laborant in suadendo, aut dissuadendo, qui minimè diliguntur, aut amici non putantur. Prius deuincite petus oportet, quod ferias, quod si labore aliqua suspicione, paulatim obsequijs, & certis beneuolentiæ signis euellenda est, antequam res longius progrediatur. Contra, si nihil obli-

obstiterit, si sapientia, si integritas, si fides in suadente benevolentia, magni sunt ad omnem persuasionem aculei, & qui his fultus adminiculis suadet. *στυγῶν πλεον δόνατο, ἔπλεον λαλοῦντων, σωήμοσαι ἄρ' ἐντολαῖς κυρίῃ, καὶ τοῖς δικαιομασίαι ὡς καρδία τῆ κιδάρα*, ut auctor est D. Ignatius Martyr, in epistola ad Philadelphenses, silentio plus potest, quam alij verbosa oratione. Mandatis enim Dei, & iustitiæ præceptis congruit, ut fides citharæ.

3. Ignatius in epi. ad Philad.

III. In argumentis videndum est, ut minuta succidantur, ea autem proferatur, quæ maioris sunt ponderis, qualia sunt diuina; Nam omnes reigione mouentur, & nulla res multitudinem efficacius regit. Plena sunt exemplis omnium gentium historiæ, in quibus falsa etiam superstitione delusæ mortalium voluntates in omnem partem flexibiles impelluntur. Atque, ut ait Valerius Maximus, Prisci Romani statas, solemnæque ferias Pontificum scientia, bene gerendarum rerum auctoritate, augurum obseruatione; Apollinis prædictiones vatum libris, Portentorum depulsa Hetrusca disciplina explicari voluerunt.

Cicer. 5. in Verr. Curt. L. 4.

His artibus Zoroastres apud Babylonios, apud Lacedæmonios Lycurgus, apud Athenienses Minos, apud Romanos Numa multa suaserunt: Verum, fraude superstitionum agnita, nullum argumentum est debilius.

Diuinis proxima sunt humana, ὅρα ἀναίρητικὰ, quæ spectabile damnū inferunt, ut morbi, plagæ, membrorum mutilationes, amissio fortunarum, quorum propositi terrores si imminere videantur, potentissimis machinis animos percillant.

Αἰσθητικὰ consequuntur bonorum spes, & promissiones, quibus quisque pro suo ingenio, ut superius demonstratum est, afficitur; quo certiora autem videntur, eò plus afficiunt.

Suasoria forma & modus.

Quartò, quod ad modum attinet, videndū est, ut commodo loco, ut opportuno tempore, ut minimè suspicioso, & reuictanti, eius qui mouendus est animo, prima fiat aggressio; Deinde, ut non apparatus, non insidians videatur oratio, non verbosa sit, non picta, non iuueniliter lasciuens; sed simplex, honesta, sincera, parca verborum, sententijs, & argumentis pressa, quod maximè fieri oportet, vbi de re negotiosa sermo est, apud callidas,

& occupatas aures, adde etiam suspicaces: nam tunc omnis ornatus habetur pro dolo.

Alia tamen agendi ratio est in floridis argumentis, qualia solent esse Erhicorum Philosophorum: tales enim orationes expositionem, quanquam sobriam illam quidem, & minimè fucam desiderant: iuuerit nonnquam verbis res, & experimenta coniungere, quod Cyrus admodum prudenter fecisse, memoratur à Iustino, qui cum expeditionem in Medeos pararet, conuocato populo, iubet omnes præstò cum securibus adesse, & syluam viæ circumdatam excidere. Quod cum strenue fecissent, eosdem postera die, ad paratas epulas inuitat: Deinde, cum alacriores ipsi conuiuio factos videret, rogat, si conditio proponatur, vtrius vitæ sortem legat, hesterni laboris, an præsentium epularum, præsentium, ut acclamauerit omnes: ait, Hesterni similem labori omnem vitam acruos, quoad Medis pareant: se sequutos hodiernis epulis. Lætis omnibus Medis bellum inferri: ita re ostendere oportet, quod suadetur: nihil enim est ad infringendam aliorum dissuasionem, nost: amque sententiam confirmandam potentius.

Si res desint, valida sunt exempla sæpius ob oculos ponenda, quæ magnum in vtramque partem momentum habere solent.

De exhortatione & cohortatione.

CAPVT IX.

Exhortatio differt à suasionè, quod hæc sit Exhortatio consilij, illa motus: in suasionè siquidem differt à suasionè. Orator docere, in exhortatione inflammare. re nititur: quam obrem, & in suadendo, ut re adhuc incerta, plus argumentorum est, in exhortando plus caloris. Prouidendum est in primis, ut res, ad quam hortamur alios omnes numeros habeat honestatis: num si quid turpuli appareat, rationibus prius erit diluendum, quam motus, & affectuum faces adhibendæ.

Secundò, nunquam plenè exhortandum videtur, antequam de rei facultate constet: nam si minimè conuictos, & reuictantes ad huc animos coneris exhortari calidiùs, idè factus ac si lignum adhuc viride, & crudum prima aggressione nitaris incendere. Itaque In exhortatione animus prius ratione vincendus quam monendus.

nec